

Utdyping av utredninger om fremtidige eierform av Jæren Recovery College

Her beskriver styringsgruppa nærmere de utredninger som ligger bak forslag om å velge ideelt as som framtidig eierform for Jæren Recovery College

Rammebetingelser og avgrensninger

Kommuner eller Helseforetak kan ikke søke tilskudd til regionalt brukerstyrt senter. Det er bare pårørendeorganisasjoner og ideelle non-profit aktører som er kvalifisert til å søke på denne tilskuddsordningen. Dette, sammen med kriteriene om at ulike offentlige etater og frivillige organisasjoner skal kunne være deltakere i ny organisering, er styrende for valg av framtidig organisering.

Med disse rammebetingelsene bortfaller følgende mulige løsninger:

- *Interkommunalt selskap (IKS)*, fordi kun kommuner, fylkeskommuner og andre IKS kan etter IKS-loven være deltakere i selskapet.
- *Kommunalt Oppgavefelleskap* (kommuneloven), fordi kun kommuner og fylkeskommuner etter KL kan være deltakere i et oppgavefelleskap
- *Vertskommunesamarbeid*, fordi kun kommuner kan samarbeide om slik oppgaveløsning etter KL.

Alternativene som gjensto, var da:

- Forening
- Stiftelse (ideell)
- Aksjeselskap (ideelt)

Forening; Slik organisering ble vurdert av styringsgruppen, men ikke funnet aktuell å gå videre med. Forening er ikke en organisasjonsform som er regulert i noen lov. Minste kravet er at den har vedtekter og et styre. Som organisasjonsform for et recovery college ansees denne formen som for uformell og uklar, og følgelig ikke egnet.

På dette grunnlaget vedtok styringsgruppa den 26.10.2021 følgende:

» - *Konklusjonen ble at en går for Jæren Recovery College som en ideelt as eller ideell stiftelse. Ved ideelt as vil det være flere eiere og en kan samarbeide med flere. En kan søke statlig tilskudd som regionalt brukerstyrt (kompetanse)senter. Fra de som var til stede fra kommunene var det positiv innstilling til at også kommuner kan ha aksjer i Jæren Recovery College som ideelt as. Dette må avklares på politisk nivå.–Samarbeid med og kjøp av tilbud fra Jæren Recovery College kan vedtas på virksomhetsnivå eller kommunaldirektørnivå i kommunene. Ved ideell stiftelse må det enten lages en ny stiftelse eller at Jæren Recovery College blir eid av stiftelse som eksisterer».*

Styringsgruppa ønsket å få utredet om stiftelsen KBT var aktuell som eier eller medeier av JRC. KBT har en tydelig recovery-filosofi for sin virksomhet og står bak flere regionale og nasjonale virksomheter og JRC har allerede hatt noe samarbeid med KBT. KBT har også datterselskapet KBT Fagskole. KBT er lokalisert i Trondheim og er både en regional aktør i Trøndelag og en nasjonal aktør

Modellene – stiftelse, aksjeselskap eller del av stiftelsen KBT

Styringsgruppen sine rammebetingelser er lagt til grunn i vurderingene av de to hovedalternativene stiftelse eller aksjeselskap og hybridløsningen med å la JRC bli en del av Stiftelsen KBT regionalt brukerstyrt senter. I tillegg er det i vurderingene som ligger til grunn for herværende sak, lagt vekt på følgende:

- Lojalitet til recovery-tenkningens verdigrunnlag, herunder lik representasjon i styrende organ fra erfaringskompetanse og fagmiljøer
- Effektiv organisering og styring
- Muligheter for kjøp av støttetjenester fra samarbeidspartner
- Søke løsninger som gir rom for at tjenestekjøp fra kommunene kan skje i egenregi, ikke gjennom enkeltvise anbudskonkurranser
- Søke løsninger som ikke kommer i konflikt med regelverket om ulovlig offentlig støtte mht. tilskudd eller tjenestekjøp
- Ivareta kravene om momskompensasjon/momsrefusjon
- Sikre nødvendig offentlig eierkontroll og styring, herunder både faglig og politisk styring
- Søke løsninger som gir nødvendig handlingsrom og fleksibilitet i utviklingen av JRC i fremtiden, herunder organisatoriske endringer ved behov
- Ryddighet og forutsigbarhet for dagens ansatte i prosjektet, herunder mulighetene for eventuell virksomhetsoverdragelse.
- Forutsigbare økonomiske rammer, som muliggjør planlegging av driften for minst to år om gangen.

JRC som ideelt aksjeselskap under stiftelsen KBT

Styringsgruppen ønsket å få utredet om stiftelsen KBT var aktuell som eier eller medeier av JRC. KBT har en tydelig recovery-filosofi for sin virksomhet og står bak flere regionale og nasjonale virksomheter og JRC har allerede hatt noe samarbeid med KBT. KBT har også datterselskapet KBT Fagskole. KBT er lokalisert i Trondheim og er både en regional aktør i Trøndelag og en nasjonal aktør.

Det har vært avholdt møter med KBT. Etter denne dialogen har KBT gitt følgende tilbakemelding på spørsmålene:

a) Faglig samarbeid mellom JRC og KBT

Et faglig samarbeid mellom JRC og KBT ansees av KBT som en vinn-vinn-situasjon. Begge parter vil få tilgang til et større faglig miljø. Overordnet ideologi oppleves å være felles mellom KBT og JRC. I det å løfte fram recovery og brukerstemmen, kan vi dra nytte av hverandre. Et faglig samarbeid er aktuelt å satse videre på uavhengig av eier- og organisasjonsform.

b) JRC som et ideelt Aksjeselskap der KBT har aksjemajoritet

KBT kan se for seg at JRC blir organisert som et ideelt AS, som et datterselskap under KBT-gruppen. KBT vil i så fall ha minimum 51% av aksjene. For JRC vil det å bli en del av KBT innebære at en slutter seg til et felles verdisyn, ideologi og virksomhetsidé. Fordeler vil være felles bruk av infrastruktur, administrative ressurser, konsepter, kontrakter og støttetjenester som KBT og deres øvrige datterselskap benytter. Støttetjenester (regnskapsføring/revisjon, IT, lønn etc) kan kjøpes gjennom internfakturering uten mva. De ulike enhetene i KBT, da evt inkludert JRC, kan i felleskap utvikle, støtte og styrke hverandre. Som datterselskap vil JRC ha eget styre og egen økonomi. Ved en "datterselskaps-

modell", kan en evt. inngå en avtale om at JRC kan tre ut av KBT gruppen i henhold til nærmere avtalte betingelser, slik at dette ikke er låst for all fremtid.

c) KBT har eierandel under 50% i JRC som ideelt AS

KBT uttaler at om man velger en modell der KBT kun blir aksjeeier i JRC så vil dette legge begrensninger på samarbeidet, både ved at faglige og administrative tjenester mellom JRC og KBT blir belastet med mva. JRC tilgang til KBT's til konsepter, avtaler og infrastruktur vil ikke bli aktuelt. Om KBT ikke har noen rolle i styret til JRC, vil ikke dette i praksis medføre noe annet samarbeid enn det som allerede foreligger innenfor recovery-knutepunkt paraplyen.

Samlet vurdering etter dialogen med KBT

Faglig samarbeid med KBT er svært relevant og interessant. At faglig samarbeid er en vinn-vinn for begge parter støttes. Et slikt samarbeid kan skje som nå uten formelle avtaler og evt avtaler kan inngås etter etablering av "Nye JRC" fra 2023.

Når det gjelder JRC som et mulig datterselskap av KBT bemerker KBT at dette innebærer et felles verdisyn, ideologi og virksomhetsidé. Når det gjelder verdisyn og ideologi så tror prosjektledelsen dette er sammenfallende med JRC sin ideologi og verdigrunnlaget fra Læringsnettverket her regionalt. Prosjektlederne i JRC er derimot i tvil om at felles virksomhetsidé med KBT er nødvendig og hensiktsmessig. For JRC blir det viktig å utarbeide sin egen virksomhetside. Når det gjelder støttetjenester kan tjenester fra KBT bidra til mer effektiv bruk av ressurser og at JRC slipper å bygge opp dette lokalt. Alternativt kan lokale avtaler om støttesystemer slik JRC i dag har med Sandnes kommune, forhandles om og søkes videreført.

JRC trenger etter prosjektledernes vurdering et styre som er sterkt lokalt forankret og ikke for stort. KBT kan tilbys aksjer i JRC, men det trås ikke at KBT får plass i styret da det her prioriteres med lokale aktører.

Konklusjon:

Vår samla vurdering er at JRC legger opp til faglig samarbeid med KBT og gjerne avtalefester dette samarbeidet. Om KBT ønsker aksjer i JRC AS så tilrås ikke at det samtidig tilbys styreplass. Vi vil unngå ha for stort styre og prioritere at de som sitter anbefales å være fra vår region.

Det anbefales ikke at JRC blir et datterselskap av KBT.

Forskjeller mellom Stiftelse eller aksjeselskap

I begge tilfellene ligger det her til grunn at det er en ideell organisatorisk enhet som er hensikten. Det vil si at det ikke drives næringsvirksomhet og det kan ikke dels ut utbytte eller skjer andre typer utdelinger til stifterne eller aksjonærene. Et hvert overskudd skal tilbakeføres til virksomheten selv og anvendes i tråd med formålet.

Hovedforskjellen mellom en stiftelse og et aksjeselskap er at en stiftelse, opprettet i samsvar med Stiftelsesloven, er selveiende. Den har ingen eiere og styret har etter loven myndigheten til å treffe alle avgjørelser knyttet til driften. Verken kommunestyrene eller styrende organ hos JRC sine nåværende samarbeidspartnere kan utøve noen form for eierkontroll med stiftelsen. Den har ingen eiere.

I et aksjeselskap, stiftet ihht aksjeloven, vil kommunene og styrende organ hos samarbeidspartneren ha reell eierkontroll i form av generalforsamlingen i ASet. Selskapets vedtekter regulerer myndighet som legges til styret, og gjennom en aksjonæravtale og eierstrategi kan eierne nedfelle nærmere «spilleregler» for felles utøvelse av eierrollen i JRC AS.

Hovedforskjellene kan sammenfattes slik:

	Stiftelse	Aksjeselskap, ideelt
Lovgrunnlag	Lov om stiftelser	Aksjeloven
Eget rettssubjekt	Ja	Ja
Krav om innskutt kapital?	Ja, min. kr 100.000 Er urørlig stiftelseskapital	Ja, min. kr 30.000 i aksjekapital. Pris pr aksje kan være høyere – overkurs, som kan brukes som driftskapital i oppstarten
Hvem er deltagere?	Alle	Alle
Hvem er eierne?	Ingen, kun stifterne	Aksjonærene
Styringsorgan	Kun krav om et styre	Generalforsamling, eierne Styret, velges av gen.fors. Daglig leder, ansettes av styret Kan i tillegg ha underorgan
Styringsdokumenter	Vedtekter	Vedtekter (krav AS loven) Aksjonæravtale (bør ha) Eierstrategi (bør ha)
Endringer i virksomheten	Må det endres i vedtekter, kreves godkjenning av Stiftelses tilsynet	Generalforsamlingen fatter endelige vedtak
Innflytelse	Flertallsvedtak, om lov og vedtekter ikke har fastsatt noe annet	Aksjeandeler i generalforsamlingen Flertallsvedtak i styret, om lov og vedtekter ikke har fastsatt noe annet
Avvikling	Regler i Stiftelsesloven. Strengt krav som må oppfylles og opprinnelige stiftere må uttale seg.	Styret kan foreslå og generalforsamlingen vedta AS loven regulerer fremgangsmåten
Risiko	Liten	Liten, men kan gå konkurs
Kan tildeles egenregi	Tvilsomt, må undersøkes med Stiftelsestilsyn og Skatt Vest	Ja, etter bestemte vilkår 80% eller mer må komme fra det offentlige og det offentlige må ha aksjemajoriteten.

Særskilte forhold som vektlegges i valg av løsning for JRC

JRC har til formål å være et kompetansesenter som tilbyr kurs, work-shoper mv. Bruken av begrepet college har ingen formelle krav etter Opplæringslova. Fra myndighetens side vil formalkravene til JRC være de som stilles til regionale brukerstyrte sentre ([Vedlegg 8](#)) At disse kravene ivaretas, er grunnleggende for

å sikre posisjonen til å være kvalifisert søker på statlige tilskuddsordninger fremover.

Et Recovery College er pr definisjon en instans som bygger på og forvalter både erfaringskompetanse og fagkompetanse. Erfaringskompetansen er viktigst, og ledelse må organiseres og vektet slik at det er reell brukerstyring. Dette må gjenspeiles i ledelse og styreform. Et styre for Recovery College må minimum ha halvparten som representerer erfaringskompetansen. I det daglige må samskapere (kursutviklere og kurslærere) og studenter ha stemmer inn i beslutninger som angår driften. Det bør allerede nå legges til rette for at det etableres både et elev-/studentråd og et lærerråd med stemmer inn i styret.

Uansett organisering vil JRC ha behov for følgende støttefunksjoner som de som i dag leveres fra Sandnes kommune: It-nett og It-support, arkiv (både sakarkiv og kursdeltagerarkiv), Regnskap og revisjon, System for personaloppgaver (ansettelser, lønn, HR, HMS etc).

Alternativet er at organisasjonen må bygges opp med økte administrative ressurser. Det vurderes som en uhensiktsmessig og lite effektiv offentlig ressursbruk. Resultatene fra påbegynt dialog med Sandnes kommune (fagenhetene IT og arkiv) så langt om dette, med tanke på fremtiden, er at de er innstilte på å få til løsninger.

Uavhengig av løsning for organisering som velges for JRC er det vesentlig for forutsigbarheten i driften, at tjenesteleveranser til kommunene kan løses på en slik måte at det er avtalebasert, ikke anbudsrelatert.

Dette kan løses ved at det i tillegg til formelle stiftelses/selskapsdokumenter legges til rette for en modell der det inngås langsiktige forpliktende samarbeidsavtaler om leveranse av recovery-college tjenester til samarbeidskommunene. Samarbeidsavtalen må definere basistjenester som leveres fra JRC og som det betales for årlig.

Utgangspunktet for å utforme denne er kurs og workshop-pakkene som JRC har utviklet så langt.

I tillegg bør det legges til rette for at kommunene kan inngå avtale om tilleggstjenester. Dette avhenger selvsagt av kapasitet hos JRC, men hensikten er todelt. Utviklingen av eksisterende og nye kurs som en kommune særlig trenger kan være grunnlaget for en slik avtale om tilleggstjenester. Det kan f.eks. være en del av kommunens egen skolering og kompetanseutvikling av recovery-metoden. Motsatt, det kan være kurs som JRC utvikler frem i tid, som en eller flere kommuner ønsker å formaliseres samarbeid om i tillegg til det kommunen selv yter av tjenester. Avtalen om slike tilleggstjenester må gi rom for at det kan være prosjektbasert, slik at det også sammen kan søkes om aktuelle eksterne tilskudd.

Både JRC og kommunene er avhengige av forutsigbarhet om finansieringen. En slik samarbeidsavtale om tjenesteleveranse av basistjenester kan medvirke til dette.

Utgangspunktet for finansieringen er tilskuddsnivået i styringsgruppens budsjettforslag for 2022. Målet er å kunne ha 4 faste årsverk i løpet av 2023 og innen 2025 at samlet finansiering, statlig tilskudd og kommunale tilskudd gir rom for 5 årsverk i organisasjonen JRC.

Vurderinger av egnethet – stiftelse eller ideelt aksjeselskap

Med grunnlag i at en stiftelse er selveiende og på den måten avskjærer samarbeidspartnerne fra både utøvelse av eierstyring og ved egne beslutninger kunne raskt foreta nødvendige tilpasninger av driften og styringen, vurderes stiftelse som lite egnet. JRC vil måtte ha handlingsrom til å foreta justeringer av driften i tråd med utviklingen av kurs og work-shops over tid. Handlingsrommet for endringer i driftskonseptet for en stiftelse er begrenset, selv om det kun er styret som fatter avgjørelser. Endringer som utløser justeringer av vedtektene, må godkjennes eksternt av stiftelsestilsynet.

Intensjonen og verdigrunnlaget for recovery-tenkningen fordrer rom for endring og utvikling, både hos JRC men også hos samarbeidspartnerne. Å oppnå dette vurderes som vesentlig mer smidig og formålstjenlig i et ideelt aksjeselskap. Strategiske grep, utvikling, tilpasninger i tråd med behovene som faktisk er blant innbyggere, pårørende, næringsliv og kommuner er langt mer effektivt å gjennomføre i et aksjeselskap. Etter initiativ og forslag fra styret kan generalforsamlingen raskt tre sammen og fastsette nødvendig justeringer.

Aksjeselskapsformen, også som ideelt AS, er en selskapsform som er vel etablert og godt utprøvd. Innenfor blant annet idretten er dette en vanlig selskapsorganisering og der er sammenhengene til statlige tilskuddsordninger godt innarbeidet. De etablerte regionale brukerstyrte senterne er bygd opp etter mye den av den samme grunnstrukturen.

Etter en samlet vurdering anbefales å legge til grunn at driftsformen fremover løses ved stiftelse av JRC som ideelt aksjeselskap i medhold av aksjeloven.